

החסיד שמסר את נפשו על הפצת המעיינות חוצה

תולדות חייו על הרה"ח חכם בן ציון ע"ה מיכאלשווילי
מוגש לרגל היארצייט השני - כ' אדר ראשון תשפ"ב

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

בפתח החוברת

לרגל יום היארצייט השני של אבינו, סבנו ודודנו היקר, הרה"ח
חכם בן ציון ע"ה מיכאלשווילי,

הרינו להגיש קובץ ובו סקירה מקיפה אודות תולדות חייו,
החל מצעירותו אז השתופף בצילם של זקני החסידים וחשובי
המשפיעים בתומכי תמימים, עובר בפעולותיו הנמרצות בחיזוק
וביצור היהדות בגרוזיה, מתוך מסירות נפש של ממש, והמשכם
לאחר מכן בארץ הקודש, שם הקים לתפארה מוסדות חינוך,
תורה וחסד.

ויהי רצון שעל ידי כך נזכה תיכף ומיד בקיום הייעוד "עוד
ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים", לאחר ש"הקיצו ורננו
שוכני עפר" והוא בתוכם, בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

המשפחה

מגזע תרשישיים

אברהם ע"ה, פעלו כמלמדים גם אחיו חכם פנחס ע"ה, וכן חכם מיכאל 'הקטן' שאף הוא נודע כבעל מופת.

שלושת החכמים הללו, נודעו כמלמדי תינוקות של בית רבן מסורים. כאשר למרות גדלותם בתורה, הקדישו מדי יום שעות רבות ללימוד תורה עם הילדים הצעירים, כדי שלא תשתכח תורה מישראל.

לחכם אברהם וזוגתו הרבנית מרת רחל ע"ה נולדו שלשה ילדים. בנם הבכור שבתי נולד בתר"ס, לאחר כשנה וחצי נולדה להם בת ושמה חנה, וביג תמוז תרס"ד נולד בנם יצחק.

בנו בכורו של חכם אברהם שבתי, התחנך ביראת שמים טהורה אצל אביו אצל דודו חכם פנחס, ואצל תלמידי חכמים נוספים. הוא נודע כבעל לב רחב וכוח התמדה. מגיל חמש עשרה, עזר וסייע למלמדים בהקניית תורה לילדים החלשים, הוא ישב איתם ולא הרפה עד שקלטו את לימודם.

בשנת תרפ"ג נשא לאשה את זוגתו צפורה שהייתה יתומה מאביה משה הי"ד, אשר נרצח באכזריות ע"י גויים צמאי דם בעיר זוגנדיי. יחד עם זוגתו בנו את ביתם בקדושה ובטהרה.

בעת עליית השלטון הקומוניסטי, החינוך היהודי נאסר לחלוטין. זה העמיד בסכנה את המשך לימוד התורה של ילדי קולאשי, חכם שבתי היה נחוש לעשות הכל כדי שכל ילד יהודי ילמד תורה. בשעות הבוקר הוא עבד כשוחט, וכשחזר לביתו בשעות אחר הצהריים, היה מכנס את ילדי הקהילה בבתי כנסת ובבתים פרטיים, ולומד איתם תנ"ך

שורשים חסידיים מתקופת הצמח-צדק

הרב בן ציון מיכאלשוילי ע"ה נולד בקולאשי ביב שבט תרמ"צ להוריו הצדיקים והחסידיים הרב חכם שבתי והרבנית ציפורה ע"ה. בן לדורות של מרביצי תורה לילדי ישראל, משפחה עם שרשים חסידיים עמוקים.

משפחת מיכאלשוילי, הייתה מקושרת לרבנותינו נשיאנו החל מתקופת אדמו"ר הצמח צדק. לסב סבו של הרב בן ציון, רבי חכם אברהם מיכאלשוילי ע"ה, שחי בתקופת הצמח צדק, היה את אחד הקונטרסים הראשונים של הספר התניא שנדפסו עוד בחיי אדמו"ר הזקן.

סבו של הרב בן ציון רבי חכם אברהם מיכאלשוילי זצ"ל נולד בתר"ל ונקרא על שם סבו. היה ידוע כתלמיד חכם עצום, צנוע ועניו, עושה ניסים, ובעל לב רחמן. זכה לאמונם של שלוחי הרבי הרש"ב שהתאספו בביתו לעיתים וסמכו עליו מאד. הוא היה נודע כבעל תפילה שתפלתו הזכה והתמימה פותחת שערים, וברכת 'מי שברך' שלו, הסירה לא אחת חולאים ומכאובים מבני העיירה.

הרבצת התורה לילדי ישראל הייתה מסורת במשפחה מזה דורות. סבו של ר' אברהם היה נודע כעשיר ובעל חסד. הוא קנה שטח אדמה, שתל בו עצי פרי, בנה בו גן עם ספסלים, בשביל לימוד התורה של הילדים. בתלמוד תורה זה למדו מאות ילדים במשך השנים. לפני עליית השלטון הקומוניסטי היה לסבא חכם אברהם ע"ה בתלמוד תורה כמאה חמישים תלמידים. לצדו של חכם

משפחת מיכאלשילי בגרוזיה

בפרי בטן. נמנו וגמרו כולם לכתוב ולחתום על 'פדיון נפשי לרבי הריי"צ, בו ביקשו להעתיר רחמים עבור חכם שבתי וזוגתו שיזכו במהרה לזרעא חיא וקיימא.

באותה עת התגורר הרבי הריי"צ בריגה שבלטביה, והיות שאת המכתב עליו חתמו הרבנים השלוחים שיגרו בדואר רגיל, לקח מספר חודשים עד אשר נתקבלה תשובה. בראש חודש תמוז התקבלה גלויה הנושאת את כתובתו של הרבי הריי"צ, 'למשפחת מיכאלשילי בקולאשי'. בגלויה הייתה ברכה מהרבי הריי"צ, אשר בקרוב יזכה הזוג להיפקד בפרי בטן.

הגלויה של הרבי הריי"צ התקבלה בהתרגשות רבה, לנוכח הברכה המפורשת שניתנה בה. עם זאת, מתח רב היה פן יתגלה לשלטונות הקשר שחכם אברהם ובנו מנהלים עם בית הרבי המצוי מחוץ לגבולות רוסיה.

בליל שמחת תורה תרצ"א, התממשה נבואתו וברכתו של הרבי הריי"צ ונולד להם בנם בכורם, ונקרא שמו יעקב, והשמחה הייתה גדולה. מאוחר יותר הוסיף הרבי וברך את בני הזוג עוד, ותודות לברכותיו הקדושות נולדו להם

משנה וגמרא. הוא היה איתן בדעתו להמשיך את דרך אביו, ולימד את הילדים במחתרת בסתר במסירות נפש. כמה פעמים נתפס ע"י השלטונות וניצל בניסי ניסים.

כאשר חלפו כשש שנים מנישואיהם ועדיין לא זכו לפרי בטן, הרבו חכם שבתי וזוגתו בתחנונים ותפילות והוסיפו בהידורי מצווה, כדי לזכות לברכת ה' בזרעא חיא וקיימא. לקראת חג הפסח, עת היו מתרכזים בביתו של אביו רבי חכם אברהם ע"ה אורחים רבים ורבנים, כדי לרכוש מצות או קמח למצות, התכנסה ובאה בביתו משלחת נכבדה של שלוחי הרבי הריי"צ למדינה.

היו אלה הרבנים החסידים הנודעים: רבי אברהם לויק סלאווין ע"ה מקולאשי, רבי שמריהו ששונקין ע"ה מבאטומי ורבי מרדכי פערלאוו ע"ה מוואני. הייתה זו התכנסות נדירה של השלוחים בפונדק אחד בבית חכם אברהם, שאירח אותם בשמחה מיוחדת וכיבדם בארוחת צהריים.

בתוך הסעודה, בעודו מנצל את שעת הכושר שנקרתה ובאה לפניו, תינה חכם אברהם בפני הנוכחים את צרת בנו חכם שבתי, אשר הוא ורעייתו טרם התברכו

בנים נוספים. לאחר שנתיים נולד להם בנם השני משה. כארבע שנים לאחר מכן נולד בן נוסף, ושמו אליהו ז"ל, אליהו הקטן נפטר בהיותו כבן שנתיים ממחלת ילדים.

לילה אחד בשנת תרצ"ז הרבנית צפורה ע"ה התעוררה בלילה והנה היא רואה לפתע את אליהו בנה ז"ל, והנה הוא אומר לה "אמא, בקרוב בעז"ה תזכי ללדת עוד בן, נשמה מיוחדת. כדי שיהיה לו אריכות ימים, תתנו לו את השם בן ציון" ותיכף לאחר מכן נעלם אליהו הקטן מעיניה. מיד העירה הרבנית צפורה את בעלה חכם שבתי וסיפרה לו את המחזה אשר ראתה זה עתה, ויהי הדבר לפלא בעיניהם. לאחר כמה חודשים, ביב שבט תרנ"צ, ילדה הרבנית צפורה בן נוסף, ויקראו שמו בן ציון, כאשר בישר והורה לה אליהו בנם ז"ל מבעוד מועד.

שלושת הבנים גדלו בתורה ובחסידות לתפארת המשפחה, והיו לרבנים חסידים, אשר השפעתם הברוכה על העדה כולה נמשכה עשרות בשנים.

בצל זקני החסידים

אחיו הצעיר של חכם שבתי, חכם יצחק, התחנך בילדותו גם כן בביתו על ידי אביו וסבו. הוא היה בעל כושר

חשיבה מעמיק ולמד בהתמדה יומם ולילה. כן היה בעל זיכרון מופלא. כבר בגיל חמש עשרה לימד עשרות ילדים תורה במשך שש ושבע שעות ביום. בתקופה זו הוא רצה ללכת ללמוד תורה בישיבת תומכי תמימים בעיר רוסטוב. אך כשכתב על כך לרבי הרי"צ, הוא הורה לו להישאר ללמוד בישיבת תומכי תמימים שבכותאסי, וכך עשה.

בגיל עשרים נסע לישיבה בכותאסי, ובמשך שמונה שנים למד שם נגלה וחסידות, עם הרב שמואל לוויטין ע"ה, שליח הרבי הרש"ב למדינת גרוזיה, ועם הרב אברהם לויק סלאווין ע"ה. הוא למד איתם גמרא ופוסקים, ראשונים ואחרונים, אורח חיים ויורה דעה עם מפרשיהם, וכן תניא, ליקוטי תורה, דרך מצוותיך, ומאמרים של רבותינו נשיאינו.

במשך השנים שמע מהרבנים החסידים סיפורי צדיקים וחסידים, סיפורים המביאים להתעוררות של יראת שמים בלב שומעיהם, ולהיותו בעל זיכרון מופלא, כל מה ששמע זכר. הוא היה מעין ספריה מהלכת של חסידות וסיפורים. הוא ידע את סדר הדורות של כל שושלות החסידים, מהבעל שם טוב עד אחרוני האדמו"רים. על כולם הוא סיפר בהתלהבות עצומה.

שלושת האחים יחד בתמונה מהשנים האחרונות. מימין לשמאל: חכם יעקב, חכם משה, חכם בן ציון

כתבה בעיתון מעריב על שלושת האחים שעלו מגרוזיה

חכם אהרון, שחלה במחלה קשה לא יכול היה עוד לנהל את עדתו כבשנים עברו. הוא לא רצה להשאיר את קהילתו ללא רועה, ודאג להם למנהיג הגון וראוי שיש לו את היכולת והניסיון להנהיג את הקהילה מתוך ענווה ויראת שמיים. עד שנת תשכ"ט עת עלה לארץ הקודש שימש חכם יצחק בקודש כרב הקהילה בקולאשי.

עלייתו לארץ הקודש השפיעה על רבים מבני הקהילה שרצו ללכת בדרך רבם, ולעלות גם הם ארצה אחריו. בארץ הקודש שימש חכם יצחק כרב קהילת יהודי גרוזיה בשיכון חב"ד בעיר לוד עד יומו האחרון. גם חסידי חב"ד במקום חלקו לחכם יצחק כבוד גדול, והכירו בגדלותו בתורה ובחסידות. היה לו מקום של קבע בשולחן הכבוד בכנסים שערכו בקהילה, בפעילויות של התלמוד תורה וישיבת תומכי תמימים בלוד.

בהיותו כבן שלושים הוא נישא לזוגתו הרבנית מלכה ע"ה. הם זכו לארבעה ילדים. בנם הבכור שמואל, נולד בכב סיוון תרצ"ז, לאחר כשנה נולדה להם בת ושמה שרה. ביט תמוז תשי"ז, נולדו להם שתי תאומות, תמר ואסתר.

בהנהגת העדה

במהלך השנים של טרום מלחמת העולם השנייה והשנים שלאחריה, שימש חכם יצחק ברבנות בערים צחקייא וזוגדיד. היו אלו שנים קשות של עוני רעב ומחסור, וקשיים רבים על כל צעד ושעל, אך כל הקשיים לא מנעו ממנו לשרת את קהל עדתו בקדושה ובטהרה, ולחנך את ילדי קהילתו לתורה ויראת שמיים.

בסוף שנות הארבעים, הוזמן חכם יצחק על ידי חכם אהרון בוטראשוילי ע"ה רבה של קולאשי, להיות ממלא מקומו כרב הקהילה בעיירת הולדתו.

חיים של הרבצת תורה

מיכאלשוילי ע"ה בן דודו הרב חכם שמואל מיכאלשוילי ע"ה, חכם רפאל אלאשוילי ע"ה ר' מרדכי אלאשוילי ע"ה ר' משה לויאשוילי ע"ה והוא בן ציון היה הצעיר שבחבורה. אהבתו לתורה הייתה רבה, ורבו חיבב אותו מאד.

הלימודים התקיימו רק בלילה ובמחותרת, במקומות מתחלפים מדי כמה חודשים, מפחד השלטונות. היו אלו תנאים קשים מאד, בשנות רעב ומחסור, במרתפים קרים, וללא ביגוד והנעלה מתאימים. פעמים רבות, הגיעו למקום הלימוד רטובים, וכמעט תמיד רעבים. היה מחסור עצום בספרים, וכל התלמידים למדו משני ספרי גמרא קרועים, חלק יושבים וחלק עומדים, כדי שכולם יוכלו לראות את הכתוב. למחרת היו מתחלפים.

למרות התנאים הקשים, התלמידים גילו צמא גדול ללימוד התורה. במשך חמש שנים למדו אצל חכם מישאל ע"ה כמה מסכתות גמרא, וכמה חלקים בשו"ע, אורח חיים, יורה דעה הלכות איסור והיתר בשר וחלב הלכות שחיטה וטריפות. בשנת תשי"ג הייתה הלשנה על חכם מישאל, והוא נאלץ לעזוב את העיר, התלמידים, שנאלצו ללמוד בכוחות עצמם, לא אמרו נואש. הם סיכמו ביניהם ללמוד בחברותות במחותרת במקומות מתחלפים. לאחר זמן כאשר חלפה הסכנה שב חכם מישאל לעיר קולאשי.

באותה שנה תשי"ג, נסללה הדרך ללימוד מלאכת השחיטה, אצל רבי חכם בן ציון אפריםשוילי ע"ה בעיר צאחקייא. בן ציון יחד עם אחיו ובן דודו ועוד כמה צעירים, ניצלו את ההזדמנות

כאמור, שנות הארבעים שנות ילדותו של בן ציון הקטן, היו שנות מלחמה וזמנים של עוני ומחסור, כאשר גם לחם ומוצרים מינימליים היו דברים קשים להשגה. הוריו היקרים גידלו אותו יחד עם אחיו הגדולים יעקב ומשה.

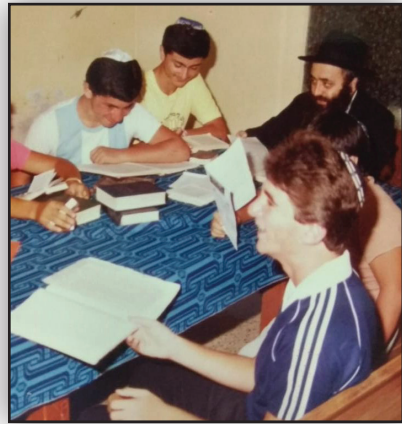
הרב בן ציון המשיך את דרכם של אביו וסבו, במסירה ונתינה להרבצת התורה בקרב הילדים והתלמידים המבוגרים מילדי הקהילה בגרוזיה ובארץ הקדש. לימים התבטא שההוראה של סבו הקדוש והציווי שהשאיר להם כממשיכי דרכו, היה "והעמידו תלמידים הרבה".

כבר מגיל אחד עשרה החל לעזור לאביו חכם שבתי ללמד תלמידים. מה שידע לימד את האחרים. הבר מצווה של הרב בן ציון הייתה בתאריך יב שבט תשי"א. יום אחרי יא שבט תשי"א, יום קבלת הנשיאות של הרבי מה"מ. משחר נעוריו נודע כשקדן ומתמיד בלימודים, בעל שכל ישר וכישרון הסברה. מעמיק חקר, ולא מניח לדבר עד אשר ידע אותו על בוריו.

בילדותו למד בן ציון הצעיר מפי אביו חכם שבתי וסבו חכם אברהם ע"ה. הם לימדוהו לקרוא ולהתפלל, ללמוד חומש עם פירוש רש"י, נביאים וכתובים, ומשניות. בשעות הבוקר היה חייב ללכת לבית הספר הממלכתי, אולם בשעות אחר הצהריים אביו וסבו התמסרו לחינוכו ולימודו על טהרת הקודש.

בשנת תשי"ח בהיותו בן עשר הגיע לקולאשי רבי חכם מישאל אגיאשוילי ע"ה. חכם מישאל, היה למדן גדול ובעל כושר הסברה מעולה. טובי העיר הסדירו לשישה תלמידים אפשרות ללמוד אצלו בסתר. היו אלו אחיו הרב חכם משה

מתעסק בחינוך הנוער

ראש ישיבה בגיל 20

בשנת תשח"י לערך כאשר מלאו לבחור בן ציון כעשרים שנה, באחד הימים פנה חכם מישאל אל ראשי הקהילה וביקש מהם לאסוף את כולם לבית המדרש, כי דבר יש בפיו לציבור. נאספו ובאו יהודי העיירה לשמוע מה בפי ראש הישיבה, שכן דבר לא רגיל הוא זה שראש הישיבה יקרא לכל הציבור. כשנאסף קהל רב, חכם מישאל נעמד במרכז בית המדרש, ולידו העמיד את תלמידו הצעיר בן ציון. התחיל חכם מישאל לומר, "רבותי קהל קדוש, אני כבר מבוגר. אין בידי כעת עוד כוח לקחת אחריות על הרבצת התורה בקרב הנערים הצעירים והתלמידים. לכן אני ממנה את תלמידי היקר הבחור בן ציון, הצעיר הזה, להיות המחליף שלי ולרשת את מקומי כראש הישיבה". "הוא ידאג ויהיה אחראי ללימוד התורה של הילדים והנערים".

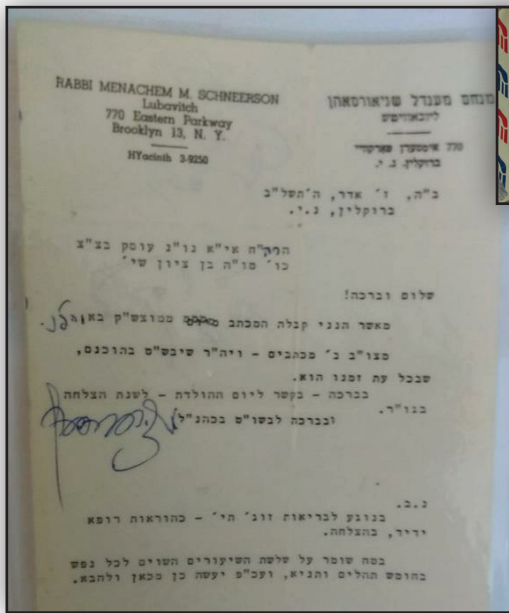
גדולים מבן ציון היו שם, תלמידי חכמים ויראי השם, אנשי צדקה וחסד, ושליחי ציבור. יכל חכם מישאל לבחור אחד מהם להיות ממלא מקומו. ובכל זאת מבין כולם ראה דווקא את תלמידו בן ציון הצעיר כמי שיוכל הכי טוב למלא את מקומו, בהרבצת התורה בקרב הנוער הצעיר והילדים. ואכן, כפי שיסופר להלן,

ובאו ללמוד אצלו. במשך שלשה חודשים למדו אצלו, עד שרכשו את המקצוע, נבחנו בהצלחה, וקיבלו תעודת כושר של שוחט מבית הדין, שכלל את הרבנים החכמים הרב יעקב דבארשוילי ע"ה, הרב חכם משה הקטן ע"ה, והרב חיים אליאשוילי ע"ה. מאותו זמן, יכלו האחים מיכאלשוילי לעבוד במשחטה בשעות הבוקר, וללמד ילדים בשעות אחר הצהריים והערב, כאשר עשה אביהם.

לימוד חסידות בלילות

חיבה יתירה רכש הרב בן ציון ללימוד תורת החסידות. לימים סיפר שיחד עם חברו וידיד נפשו הרב חכם יצחק מיכאלשוילי (הצעיר) ע"ה, היה מדי פעם קובע חברותא בלילות והיו יושבים שבע שעות רצופות מבלי לקום מהכסא! ולומדים בשקיקה את מצוות האמנת אלוקות ב'דרך מצוותיך' לאדמו"ר הצמח צדק, ומאמרי חסידות נוספים. משמונה בערב עד שלש לפנות בוקר...! לפעמים בביתו לפעמים בבית חברו.

גם בלימודי החול בבית הספר הממשלתי הצטיין בן ציון. עילוי היה במתמטיקה בצורה יוצאת דופן, ומוריו שיבחו אותו וייעדו לו גדולות.

מכתב מזהרבי שליט"א מלך המשיח. מימין: המעטפה

בן ציון הצעיר לקח על עצמו משימה גדולה זו שהורה רבו והנחילוהו אבותיו, והתמסר כל ימיו להרבצת התורה בקרב הילדים והנערים.

עוד בבחרותו לימד בן ציון כל יום ילדים ונערים. לעיתים לימד אף כאלה שהיו גדולים ממנו בשנים, אבל קטנים ממנו בידיעות בתורה. לאחר שחזר מבית הספר הוא היה אוסף בביתו במחותרת כשמונים ילדים, ומוסר לפניהם שיעור. מפעם לפעם נדד הלימוד ממקום למקום במרתפים מתחלפים מפחד השלטונות. תקופה מסוימת הלימודים התקיימו בביתו של יהודי עשיר מפורסם שאף הממשלה נזהרה בכבודו, יהודי זה הסכים להסתכן ולארח את הלימודים בביתו. באותה תקופה שארכה כשנתיים ימים, היה לבן ציון את השקט ללמד באין מפריע גמרא וחסידות.

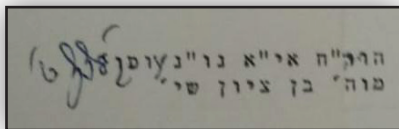
בח' תמוז תשכ"ב בהיותו בן עשרים וארבע, האברך בן ציון נשא לאישה את תמר בת דוד רבי חכם יצחק מיכאלשוילי ע"ה. ביז כסלו תשכ"ד נולדה להם למזל טוב בתם הבכורה ונקרא שמה רחל על שם סבתא רחל הצדקת אשת רבי חכם אברהם מיכאלשוילי ע"ה. כעבור שנתיים בדיוק ביז כסלו תשכ"ו נולד להם בן ושמו ניתן לו אברהם דובער מרדכי, על שם הסבא הקדוש רבי חכם אברהם ע"ה, הרבי הרש"ב, ורבי מרדכי מצ'רנוביל. בכה אייר תשכ"ז כחודש לפני עלייתם לארץ הקודש נולדה להם בת נוספת ושמה בת ציון.

בתחילת שנות החמישים הגיע לקולאשי החסיד ר' דוד שקולניק ע"ה. ר' דוד היה מלא וגדוש בתורת החסידות ודרכי החסידות. ר' בן ציון, יחד עם חבריו האברכים הצעירים, ניצלו את שהותו בקולאשי ללמוד איתו חסידות בשקידה והתמדה. במשך חמש שנים נמשכה קביעות הלימוד הזו. שעתיים היו לומדים בבוקר, שעתיים בערב, ובשבת ארבע שעות.

ר' דוד היה לו לר' בן ציון למשפיע ומורה דרך בדרכי החסידות. הוא למד איתם דרך מצוותיך, ליקוטי תורה, תניא, ומאמרי חסידות של הרבי הרש"ב והרבי הריי"צ. ממנו למד כיצד להתבונן בחסידות התבוננות פרטית, ולצייר במחשבה את העניינים הנעלים והמופשטים שבמאמרי החסידות כך שיגיעו להרגש הלב.

ר' דוד החזיק בחיקו ספרי חסידות ונתן להם להעתיק מתוכם בכתב יד מאמרים. אחיו הבכור של ר' בן ציון

הרבי שליט"א מלך המשיח מוסיף בכתב יד:
"עוֹסֵק בַּצ"צ כו"

מקרב יהודי גרוזיה, לעלות לארץ הקודש מאחורי מסך הברזל. בעקבותיהם עלו עוד יהודים בכמה גלי עלייה. במשך השנים הבאות, עלו רובם ככולם של יהודי גרוזיה לארץ הקודש.

בכה סיוון תשכ"ז בשלוות קהל רב מבני הקהילה, יצאו ברכבת מתחנת סמטרדיא למוסקבה. שלשה ימים עשתה המשפחה במוסקבה. משם עלו על מטוס בדרכם לווינה שבאוסטריה, בדרך עצרו בקייב עצירת ביניים, ומשם המשיכו לווינה. בווינה התעכבו כשבוע ימים, כעבור שבוע עלו על רכבת לוונציה שבאיטליה, שם עלו על אונייה בדרכם לארץ הקודש.

ביום שלישי י' תמוז תשכ"ז הגיעו ארצה בשעה טובה ומוצלחת. על סיפון האונייה, האמא צפורה ראתה מה שהולך על שפת הים, והודיעה נחרצות שאינה מתכוונת לרדת מהאונייה, באם לא הולכים לגור בכפר חב"ד.. לאחר שדרכו על אדמת הקודש אנשי הסוכנות הציעו להם דירות בכל מיני ערים ברחבי הארץ, אשקלון, אשדוד, חיפה, חולון, ועוד מקומות, בטענה שאין דירות בכפר חב"ד.. והאמא התעקשה, "רק כפר חב"ד!!".

כשראו את הנחישות של האמא לגור רק בכפר חב"ד, העלו אנשי הסוכנות את העולים הטריים על אוטובוס, והסיעו אותם לכפר חב"ד. הם הורדו עם המזוודות בחצר בית הספר. נשות הכפר עזרו להם תחילה באוכל, שתיה, וחלב לילדים. מוועד הכפר יצרו קשר עם חצר הרבי, וסוכם לאכלס אותם זמנית בבתים

ר' יעקב העתיק מר' דוד את 'קונטרס התפילה' של הרבי הרש"ב מילה במילה, בכתב יד נאה ומסודר ובעמל רב. ר' בן ציון אחיו ובני גילו האברכים הצעירים היו לומדים מתוך קונטרס זה.

כאשר השתחרר אביהם חכם שבתי ממאסרו האחרון בשנת תשי"ג נחמץ לבם ודאבה נפשם של בני המשפחה בראותם כי אביהם החסיד חלה ונשתתק בפלג גופו הימני, מרוב עינויים וסבל שעבר בעת המאסר, מהקג"ב ימ"ש. דעתו הייתה צלולה, אולם הדיבור היה קשה עליו. חכם שבתי מצידו היה מודה לה' כי כל מה שעבר עליו, בא לו על עיסוקו בתורה ולא על דברים בטלים.

במשך ארבע עשרה שנים, סבל חכם שבתי ממחלות שונות והמשפחה שסבלה מקשיי פרנסה וידעה דוחק ומחסור קשה, טיפלה בו במסירות. לאחר תקופה קשה זו, ברי"ח אדר תשכ"ז, בהיותו בן שישים ושבע, זמן מועט לפני עליית משפחתו לארץ הקודש שכה השתוקק אליה, נפטר החסיד רבי חכם שבתי מיכאלשוילי ע"ה ונטמן בבית העלמין המקומי בקולאשי. ת.נ.צ.ב.ה.

היציאה ממסך הברזל

בסייעתא דשמיא בניסי ניסים, ובזכות עז רוח ומסירות נפשם של חכם יעקב מיכאלשוילי ע"ה (אחיו הבכור של הרב בן ציון), וחכם שמואל מיכאלשוילי ע"ה (בן דודו וגיטו), זכו האחים למשפחת מיכאלשוילי, להשיג אישורי עלייה לארץ ישראל להם ולמשפחותיהם.

התכנון המקורי היה לעלות יחד עם אבי המשפחה חכם שבתי ע"ה, והשיגו גם עבורו אישור עלייה לארץ הקודש, אבל למגינת ליבם של בני המשפחה הוא נפטר שלש חודשים לפני עלייתם ארצה.

שלשת האחים מיכאלשוילי ומשפחותיהם, אמם ציפורה ע"ה ודודתם חנה ע"ה, היו פורצי הדרך,

נטושים של הכפר 'תוחלת' הסמוך, עד שייבנו עבורם דירות מתאימות.

הרב בן ציון התגורר תחילה בבית נטוש מול בית הכנסת 'בית מנחם' הישן. לאחר כמה שנים נבנו ה'שיכונים החדשים' בכפר חב"ד. בהוראת הרבי, קיבלו האחים דירות והתאקלמו בשלום.

הרבי מתפעל מבקשת הברכה ביחידות

בחודש אלול תשכ"ז, הזמין הרבי מלך המשיח אליו לחצרות קדשנו, את העולים החדשים שיצאו מאחורי מסך הברזל בשנה החולפת, לשהות במחיצתו בחודש החגים. הרבי הודיע כי כל הוצאות הנסיעה של העולים החדשים ישולמו על ידי המזכירות. הרב בן ציון ושני אחיו יעקב ומשה היו בין הנוסעים.

בכ"ח אלול, בשעה שתיים לפנות בוקר, הגיעו בשעה טובה לבית חיינו 770. עם בואם, הרב גרונור ע"ה אמר להם שעליהם להיכנס תיכף לחדרו של יו"ר המזכירות הרב חודקוב ע"ה. כאשר נכנסו לחדרו של הרב חודקוב, הוא אמר להם כי הרבי מסר לו שלש שטרות של דולר עבור כל אחד ובקבוק 'משקה', והכל מסרתי לרב שמואל לוויטין'.

נכנסו האחים לחדרו של הרב שמואל לוויטין ור' שמואל קיבל אותם בחום ובלבביות רבה. במשך שעה ארוכה התעניין הרב לוויטין ושאל אודות הנעשה במשפחתם. הוא מסר להם את המשקה והדולרים שהרבי נתן עבורם, והורה להם לחלק את 'המשקה' לבחורים. הוא עצמו פתח בקבוק 'משקה' מזוג להם, ויחד אמרו 'לחיים' ופצחו בריקוד שנמשך שעה ארוכה. מאוחר יותר נודע, כי הרבי המתין מספר שעות עד ששמע שהגיעו, ואז מסר את הדולרים וה'משקה' ביד הרב חודקוב.

בראש השנה זכו העולים מרוסיה לקירוב מיוחד כאשר הרבי הזמין אותם

לעלות על הבמה במעמד התקיעות ולהיות על יד הרבי. הרב בן ציון סיפר לימים שהוא זכה לעמוד ממש בסמוך לרבי, משמאלו, במעמד נורא הוד זה.

בהתוועדות יום השני של ראש השנה, הרבי אמר מאמר המתחיל בפסוק "ויהי ביום ההוא יתקע בשופר גדול, ובאו האובדים מארץ אשור, והנידחים מארץ מצרים, והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים".

במהלך חודש תשרי זכו האחים מיכאלשילי ליחס מיוחד מהרבי. בכל התוועדות הרבי ווידא שהם נמצאים, באחת ההתוועדויות אף הזמין אותם לשבת מאחורי מקום מושבו. בהתוועדות בראש השנה כשהסתובב הרבי לומר 'לחיים' ליושבים, הביט הרבי בפנים בוהקות בר' שמואל לוויטין ואמר לו "נו, באו מגרוזיה?" ור' שמואל היה בהתרגשות עצומה.

לאחר מכן התברר פשר ההתרגשות של ר' שמואל. הוא סיפר ששנה קודם לכן, בהתוועדות ליל שמחת תורה תשכ"ז לפני ההקפות, פנה אליו הרבי ואמר לו: "בשנה הבאה, בעזרת ה', יהיו כאן מיהודי גרוזיה" הרב לוויטין האמין באמת ובתמים בדברי הרבי וכל אותה שנה היה צופה וממתין מתי יבא הרגע. מי יהיו היהודים שעליהם כיוון הרבי. והנה כעת הגיע הרגע שכה ציפה לו.

במהלך החודש זכה הרב בן ציון להיכנס ליחידות אצל הרבי. ביחידות, זכה להתעניינות וברכות מהרבי, במהלך היחידות ביקש מהרבי ברכה להצלחה בעבודת התפילה, והרבי ברך אותו על כך. עוד שאל את הרבי האם לשנות את המנהגים שנוהג למנהגי חב"ד, והרבי הורה לו לא לשנות את המנהגים, להמשיך את הפעילות שפעל בדרך אבותיו שבגרוזיה.

לימים סיפר הרב בן ציון לבנו אברהם דובער מרדכי שיחי' בצנעה, כי שבת

מימין: עם הרב מרדכי שמואל אשכנזי, רבה של כפר חב"ד. משמאל: עם הראשון לציון הרב אליהו בקשי דורון

יוכבד ומרים, ולשלישית קרא רות. כעבור כמה חודשים כאשר יוכבד לא הרגישה טוב והייתה בסכנת חיים הוסיף לה את השם חיה, ובחסידי שמיים היא נרפאה. מלאכת גידול הילדים והדאגה לכל צרכיהם הייתה רבה. אמו ודודתו ע"ה עזרו לזוגתו הרבנית תמר שתח"י עזרה רבה בגידול הילדים הקטנים.

עם לידתם, רות הפעוטה השלישית חלתה, והייתה מאושפזת בבית רפואה לילדים ויצ"ו בתל אביב. הרב בן ציון היה מגיע לשם הרבה להיות עם הילדה. זוגתו הייתה מטופלת בשלשה ילדים קטנים ושתי תינוקות, ולא יכלה להגיע הרבה לשם. לאחר כחצי שנה בערב חג השבועות, רות הקטנה נפטרה. היא נטמנה בבית העלמין אחיעזר. ת.נ.צ.ב.ה.

ממשין בהרבצת התורה

בשנת תשל"א עם הגעת משפחות יהודים נוספות מברוקלין, וכחלק מ"מבצע ע"א מוסדותי" לרגל שנת השבעים של הרבי, הקים הרב בן ציון מוסד תלמוד תורה שנקרא 'חדרי תורה אורי', בשיכון פרדס כץ בבני ברק, שם השתכנו העולים באותה שנה. הרב בן ציון התמסר מיד להמשך מסורת לימוד התלמידים, כאשר עשה בארץ מולדתו. בשעות היום היה עובד בתל אביב, ומשם נסע אחר הצהריים לתלמוד תורה בבני ברק, שם

לאחר מכן הרבי דיבר בהתוועדות בהתפעלות עצומה: "מגיע יהודי מאחורי מסך הברזל, עבר תלאות רבות בדרך, טלטולי גברא, וטלטולי אתתא, יש לו ילדים קטנים, ועדיין אין לו בית, וגם בפרנסה עוד לא הסתדר, ומבלי הבט על כל זה הוא נכנס ליחידות ומה הוא מבקש? ברכה לעבודת התפילה...". 'הרגשתי שהרבי מדבר עליי', אמר בביישנות וצניעות לבנו.

כאשר חזר לארץ הקודש, ימי ההתאקלמות בה היו לא קלים. שלש ילדים קטנים היו לרב בן ציון בביתו, והיה צריך לדאוג לפרנסת המשפחה במה שרק ניתן. בתחילה בשנת תשכ"ח, הרב בן ציון עבד כ'שמש' ב'בית מנחם' הישן. בשנת תשכ"ט עבד כמשגיח במשחטה ליד היישוב בית דגן, במשך כמה חודשים. לאחר מכן קיבל משרה במועצה הדתית בתל אביב כמגיה ספרי תורה וכותב מזוזות. שם עבד שנים ספורות.

זכה הרב בן ציון לאכלס בביתו את אמו הצדקנית מרת צפורה ע"ה, ודודתו מרת חנה ע"ה. נוהר הוא עד מאוד בכבודם, בביטול והכנעה שאין לה אחר ורע, והיה מטפל בהם במסירות לעת זקנתם.

ביג כסלו תשכ"ט נולדו לרב בן ציון וזוגתו תמר שתח"י שלישיית תינוקות. הרב בן ציון קרא לשתיים הראשונות

לימד כיתת תלמידים חומש, משנה, תניא, גמרא.

ביז שבט תשל"ד נולדה לרב בן ציון וזוגתו בת נוספת ונקרא שמה בלה.

לאחר כשלוש שנים קיבל הרב בן ציון משרת שוחט במשחטת 'עוף ירושלים' באזור התעשייה הר טוב שעל יד בית שמש. שם עבד 26 שנה. באותה שנה כבר היה ריבוי יהודים שעלו מגרוזיה, והשתכנו בעיר רמלה, החליט הרב בן ציון להעביר את התלמוד תורה מבני ברק לבית הכנסת 'עץ חיים' ברמלה.

הרב בן ציון בחר לעבוד במשחטה במשמרת הבוקר שמתחילה מהשעה 7:00 עד 10:30. כבר בשעה 6:00 בבוקר היו מגיעים השוחטים במשמרת הזו למשחטה ומתפללים במניין תפילת שחרית.

לצורך כך היה הרב בן ציון שנים טורח ומשכים קום כבר בשעה 4:30 בבוקר, מתארגן ויוצא מהבית כאשר בני הבית עוד ישנים, וצועד רגלית יותר מחצי שעה מביתו בשיכונים החדשים עד לתחנת האוטובוס בכביש 44 בצומת כפר חב"ד, שם היה צריך להספיק לעלות על קו 411 לבית שמש שהיה יוצא מתל אביב בשעה 5:00 ובשעת לפנות בוקר שכזאת מגיע מהר מאוד לתחנת כפר חב"ד בעוד הכבישים ריקים. טרחה רבה הייתה בדבר. בשנים ההם לא היה עדיין כביש סלול בכניסה לכפר חב"ד אלא רק כביש עפר שמסביבו פרדסים, שם צעד הרב בן ציון לבדו בחושך, בקור, בגשם, בבוץ, ברוח ובסערה. לאחר כמה שנים השוחטים שעבד איתם במשחטה ניאותר לעבור בדרך מבני ברק לבית שמש דרך כפר חב"ד לאסוף אותו עימם בדרכם לעבודה ובכך חסכו לו טרחה יתרה.

משמרת נוספת הייתה במשחטה בשעה 11:00. לכל הדעות שעה נוחה יותר. שעה שהייתה יכולה לאפשר לו לקום בשעה סבירה, להתפלל בנחת בכפר

חב"ד, לאכול ארוחת בוקר, ואז לנסוע לעבודה כמו בן אדם.. עם כל זה ויותר הרב בן ציון על התנאים הנוחים הללו, רק כדי שיוכל להתמסר בכל שעות אחר הצהריים עד הערב ללימוד התורה של התלמידים.

לאחר סיום המשמרת היה עולה הרב בן ציון על אוטובוס לרמלה יורד בתחנה המרכזית וצועד רגלית כעשרים דק' לבית הכנסת 'עץ חיים', שם היה נח על ספסל כשעה - שעה וחצי. בשעה 14:00 היה מתחיל ללמד כבר את ראשוני התלמידים שבאו מבית הספר. כיתה של בוגרים יותר הייתה מגיעה בשעה יותר מאוחרת. עד השעה 18:00 בערב היה הרב בן ציון מלמד את הכיתות השונות שהתחלפו ובאו. ורק אז היה חוזר לביתו.

לעיתים תכופות כמה וכמה פעמים בשבוע היה הרב בן ציון נשאר ברמלה גם לאחר השעה 18:00 מתוקף תפקידו כרב הקהילה, לעיתים כדי להכין ילדים לבר מצווה, ולעיתים כדי להשתתף באירועים מזדמנים בקהילה, שבע ברכות, חתונות, חנוכת הבית, אזכרות, הלוויות ועוד, ובימים כאלו היה חוזר לבית רק 23:00 בלילה! עת בני הבית כבר ישנים.

למרות השעות הרבות שעמל, לא עלה הרב בן ציון על יצועו כשהגיע הבייתה, אלא היה מחכה ולומד עד חצות הלילה, כאשר הגיע חצות היה אומר תיקון חצות ברגש ובנעימה, כאשר ראה בבית סבו. רק בשעה 1:00 בלילה כאשר היה מסיים את סדר תיקון חצות וקריאת שמע שעל המיטה היה עולה לנוח על מיטתו. ישן כשלוש וחצי שעות ובשעה 4:30 כבר היה משכים ליום המחרת.

'אבא של שבת'

ילדיו מספרים שהיו מכנים את אביהם 'אבא של שבת'. פשוט לא ראו אותו כל השבוע. רק ביום שישי ושבת. או אז, הם זכו לחינוך מיוחד מאביהם החסיד,

חינוך שאין בכל בית. בליל שבת קדש אחר הדלקת נרות הרב בן ציון חינך את ילדיו לקרוא את שיר השירים, כמנהג אבותיו.

בסעודת ליל שבת עת כל הילדים יושבים סביב השולחן היה הרב בן ציון לומד עם ילדיו את פרק ז' במסכת שבת 'כלל גדול אמרו בשבת' עם המפרשים, ושעה ארוכה היה מסבר את פרטי האבות והתולדות שמבוארים בפרק. ביום השבת היה לומד איתם את פרק א' יציאות השבת עם המפרשים, ושוב מבאר את פרטי המקרים המבוארים בפרק. בנוסף כל שבת היו אומרים פרק נוסף ממסכת שבת. והיו גורסים את כל מסכת שבת ומתחילים שוב.

הרב בן ציון ניחן בחוש נגינה וקול ערב ומיוחד, במשך סעודות השבת היה שר ומנעים ניגונים ופיוטים לכבוד שבת קדש. הניגון אנעים זמירות היה חביב עליו מאד והיה שר אותם כמעט כל שבת. בליל שבת היה באופן קבוע שר את הפיוט 'יה ריבון עלם' במנגינה מיוחדת מבית אבא. כל כך התענג על פיוטי השבת, שאף לאחר שבוע עמוס בו עבד כל כך קשה, לא מיהר לגמור את הסעודה וללכת

לנוח, אלא היה מאריך ומנגן 'יודוך רעיוני' 'אודה לא-ל לב חוקר' 'ארץ ורום בהבראם' במנגינה מיוחדת. קולו הצלול והזך היה ממיס לב כל שומע. פיוטים אלו היו מוכרים לרבים, ובכל זאת ניתן לומר שכשהרב בן ציון היה שר בענג וכיסופים, עם כל הנשמה, זה היה משהו מיוחד, מעין עולם הבא. המלאכים היו באים לשמוע. לאן אתם ממהרים? שבת היום! היה אומר בפשטות. וכך במהלך סעודות השבת שעה ארוכה היה מאריך ומנגן את 'כי אשמרה שבת א-ל ישמרני', 'שמרו שבתותי', 'יונה מצאה בו מנוח', 'דרור יקרא', 'יום זה מכובד' 'צור משלו אכלנו'. כמה מתוק היה לשמוע, את קולו מתננן "איי יאי יאי, ולו עלי בניי, ועידנו מעדני, שבת היום לאדני-י".

בכל אחת מסעודות השבת הוא היה מקפיד לחזור שיחה של הרבי לומר לחיים, לברך, ולספר סיפור חסידי מסיפורי צדיקים. מקום מרכזי כאמור תפסו הילדים בשולחן שבת, היה שואל ובוחר את ידיעותיהם, 'מה חידשתי' היה רגיל לשאול. שנים אחר כך היה נוהג כך עם הנכדים שהתארחו אצלו.

בפעילות עם יוצאי גרוזיה

בפעילות למען יהדות גרוזיה

כיתה נוספת. במשך השנים היו עוד כמה מלמדים.

הרב בן ציון לא היה רק מלמד שמלמד תורה. הוא היה מחנך בנשמה, הוא חינך את תלמידיו חינוך חסידי של התקשרות לרבי. הוא היה מעורר אותם ללמוד את שיעורי החת"ת היומי, כתקנת הרבי הריי"צ, ולימד אותם כיצד לכתוב פ"נ לרבי. גם את ההוראות ודרכי החסידים המובאים בלוח היום יום הוא דרש מהם לקיים. במיוחד היה חוזר בפניהם על הצורך לטהר את אוויר הרחוב כאשר הולכים או נוסעים בדרך, ולא להלך עם ראש ריק, כי אחרת במה אנו יותר נעלים מהאבן שאנו דורכים עליה. הוא חינך את תלמידיו להחזיק אצלם חוברות או ספרי לימוד קטנים כדי שיוכלו ללמוד מתוכם בדרכים. בעצמו היה נוהג כך ומראה דוגמה אישית.

הרב בן ציון היה מזרז את מחונכיו ללמוד גם תניא ומשניות בע"פ, על מנת לחקוק את האותיות הקדושות בנפש, ולשנן את התניא קדישא בדרכים. הוא נתן למחונכיו פרסים, כדי לעודד אותם בלימוד בע"פ. מנגינה מיוחדת הייתה

גם על סעודה שלישית לא ויתר מכיוון שהרבי הורה לו ביחידות לא לשנות את מנהג אבותיו, וכך אחרי תפילת מנחה היה הולך לביתו ועורך סעודה שלישית. בשבתות הקיץ היה לומד שם את הפרק השבועי מפרקי אבות.

במוצאי שבת היה הרב בן ציון מאריך ושר את הפיוטים של צאת השבת במשך שעה וחצי. ולאחר מכן היה עורך סעודת 'מלווה מלכה'. בה היה מקפיד על המנהג לספר סיפור על הבעש"ט הקדוש.

כערך העדרו כל השבוע מהשהות עם ילדיו, כך גמל והתמסר לחינוך ילדיו במהלך השבת.

בכא טבת שנת תשל"ו הדודה חנה ע"ה נפטרה, ומנוחתה כבוד בהר הזיתים בירושלים עיה"ק ת"ו.

מחנך בנשמה

לאחר כמה שנים כאשר התרבו התלמידים בתלמוד תורה ברמלה, קרא הרב בן ציון לגייסו ובן דודו הרב חכם שמואל מיכאלשווילי ע"ה מלוד, כדי להיות לו לעזר וללמד במקביל אליו

לו לשינון התניא, הוא דרש מתלמידיו לחזור בפניו את התניא במנגינה מילה במילה, ולא סתם שינון מהיר וחטוף.

בני הקהילה הציעו כמה פעמים לרב בן ציון תשלום, עבור פעילותו בתלמוד תורה, והוא לא הסכים בשום פנים ואופן להיות ניוון מכספי הציבור. לא רק שלא קיבל מקהילתו כסף אלא שהיה משקיע מכספו הוא לקנות פרסים ומתנות לילדים, כדי לעודד אותם לבא ללמוד. מעולם לא קיבל משכורת על פעילותו זאת ועשה הכול בצניעות במסירות ובענווה לשם שמים, כדי שלא תשתכח תורה מישראל.

בשנות השבעים, כאשר כיהן כרב הקהילה ברמלה, היה הרב בן ציון נוסע לעיתים קרובות לעשות את השבת בעיר רמלה, כדי להיות שליח ציבור. במיוחד בחגים, ובימי הסליחות והימים הנוראים. בימים אלו היה מעורר אותם לתשובה, מתפלל ומנגן עמם את הפיוטים שבתפילות ברגש וחיות. נפשו יצאה בדברו. הקהל ששמע את התפילה הלבבית והזכה ואת דבריו היוצאים מן הלב התעורר לתשובה. נהרות של דמעות תשובה היו בעזרת הנשים. בליל יום הכיפורים הוא היה חוזר מבית הכנסת רטוב מזיעה, אחרי שהיה שעות ארוכות עומד מוכר את המצוות מעורר את הקהל ומתפלל.

מלבד פעילותו בקהילת יהודי גרוזיה בעיר רמלה, יום הרב בן ציון לפתוח תלמודי תורה נוספים בבתי כנסת בעיר לוד, ושילם למלמדים שילמדו עם הילדים בשעות אחר הצהריים. גם בערים קריית מלאכי אשדוד ואשקלון, דאג הרב בן ציון להקים תלמודי תורה לילדים, ושם אחיו הרב חכם משה ע"ה קיבל על עצמו את המשימה לדאוג לתלמודי התורה ולתלמידים, מקרב העולים היהודים מגרוזיה.

הרב בן ציון נודע כמלמד דגול, עם סבלנות ומסירות אין קץ לתלמידיו.

מסירותו ל'והעמידו תלמידים הרבה' לא ידעה מנוח, יומם ולילה חשב על איך להגדיל את כמות התלמידים, לשכלל את תנאי ומסגרת הלימודים. השקיע מכספו ומרצו ושם את כל נפשו ומאודו על הדבר. היה בקשר עם תלמידיו גם אחרי שיצאו מכיתת הלימוד, בגרו ונכנסו למסגרות לימוד כלליות אחרות, ואף עם חלקם שהתגייסו לצבא. גם אחרי חתונתם היה עומד איתם בקשר, וכמה מתלמידיו אף הזמינו אותו להיות סנדק בבריתות של נכדיו הרחוקים. תלמידיו רוחשים לו כבוד ואהבה עצומה. כמים הפנים לפנים.

ברכה שהתמשה

בשנת תשי"מ נסע הרב בן ציון עם זוגתו הרבנית תמר לרבי. הרבנית תמר לקחה איתה תמונה של ההורים שלה, שלה ושל בעלה הרב בן ציון יחד עם ילדיהם וכתבה מאחורי התמונה את השם ושם האמא של המצולמים במטרה לתת לרבי. כשהגיע היום של היחידות, מהצהריים ישבו להגיד תהילים ב770, רק בשעה אחת בלילה הרבי יצא מהחדר והלך להתפלל מעריב בזאל הקטן. כשהרבי חזר מהתפילה, הם היו הראשונים בתור להיכנס ליחידות. כשנכנסו לחדר, הרב בן ציון הוציא את הפתק שהכין, גם הרבנית תמר הוציאה את הפתק שלה, וחיש מהר הוציאה מהכיס השני גם את התמונה שהכינה. הרבי הסתכל על התמונה ופניו נהרו משמחה, הרבי הרים את ראשו הקדוש ופנה אליה באמרו "תודה רבה בעד התמונה", וברך "תזכו לחתן בניס ונכות נכדים ונכדות" והמשיך לברך עוד ברכות...

תודות לברכת הרבי, ובישיעתא דשמיא, זכו הרב בן ציון וזוגתו לחתן את ששת ילדיהם, ונולדו להם שלושים ושלוש נכדים ונכדות, ושלושים וארבע נינים ונינות. הרב בן ציון זכה לראות בחופת שתיים עשרה מנכדיו. כמה

חודשים לאחר פטירתו, נולדו עוד שלש נינים, וארבע נינות. אחד הנינים, שנולד לאחר ארבע חודשים לפטירתו אף קיבל את שמו בן ציון חיים.

מקים כולל לרבנים

בתחילת שנות השמונים, הרב בן ציון ראה את מצוקת האברכים הנשואים והתלמידים הבוגרים שאין להם מסגרת תורנית להמשיך את לימודם בצורה מסודרת ומרוכזת, ורקם ברוח מחשבתו רעיון להקים כולל אברכים לקהילת יוצאי גרוזיה, כולל שיכשיר את האברכים הצעירים להיות רבנים, סופרים, שוחטים, ומנהיגי ציבור בעצמם.

בט' אייר שנת תשד"ס הלכה לעולמה אמו הצדקנית מרת צפורה ע"ה, ומנוחתה כבוד בהר הזיתים בירושלים עיה"ק.

לאחר חודשיים בד' תמוז נפטר דודו וחמיו הרב חכם יצחק מיכאלשוילי ע"ה, רב הקהילה בשיכון חב"ד בלוד ומלפנים רב הקהילה בקולאשי, ומנוחתו כבוד בהר הזיתים בירושלים עיה"ק.

בתחילת חודש ניסן תשמ"ה, בעודו בתוך שנה לפטירת אמו וחותנו ע"ה, רצה הרב בן ציון לעשות משהו לעילוי נשמתם, החליט הרב בן ציון לכתוב לרבי על רצונו לייסד כולל אברכים, קרא לבנו התי' אברהם דובער מרדכי, שיתף אותו במחשבה ויחד התיישבו לנסח מכתב על רעיון הקמת הכולל וביקשו ברכה. לאחר כמה ימים עוד לפני חג הפסח, הגיע מענה מהרבי דרך הרב אפריים וולף ע"ה, ובו הרבי מברך על רעיון הקמת הכולל. לאחר מכן כתב הרב בן ציון שוב לרבי מכתב ובו שאל וביקש את דעת הרבי על השם שיינתן לכולל, והציע שתי חלופות, ושאל מה יותר טוב, ועל כך הגיע מענה מהרבי ששם הכולל יהיה "כולל ועד רבני חב"ד".

באותה עת, הרעיון להקמת 'כולל' לבני הקהילה היה רעיון נועז, היה צריך הרבה מסירות נפש כדי לממשו. רבים במעגלים סביבו אמרו לו לרב בן ציון "מה לך ולזה", "איך תצליח", "אתה יודע כמה כסף צריך כדי להחזיק כולל", "מי שירצה ללמוד שילמד, למה לך הכאב ראש הזה", וכן על זה הדרך היו התגובות הראשונות. לא התלהבו מהרעיון. חלקם אף ניסו בהתחלה להניאו מלכת על הרפתקה שכזאת.

הרב בן ציון לא נרתע, ומכוח ברכת הרבי, אزر עז בנפשו, והחליט שהכולל יקום ויהי מה! זהו רצונו של הרבי. וזה חלק מהמשימה שציווהו רבו והנחילוהו אבותיו, ושום קושי לא יעצור בעדו. באמת בהתחלה הרבה קשיים היו מנת חלקו של הרב בן ציון, אבל יחד עם אחיו חכם משה ע"ה והרב חכם רפאל ע"ה זכו להעמיד ולבסס את הכולל, על מנת שהאברכים הצעירים יוכלו ללמוד בו ולקבל סמיכה לרבנות.

בשנים הראשונות של הכולל, את השיעורים בהלכה היה מוסר הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה, רבה של כפר חב"ד, שהתמנה להיות ראש הכולל. את השיעורים בחסידות מסר הרב זלמן גופין שיחי' שהתמנה להיות המשפיע. יותר מאוחר התמנה למשפיע בחסידות הרב החסיד לוי יצחק גינזבורג ע"ה, ובמשך השנים התחלפו מורי ההוראה המשגיחים והמשפיעים בכולל.

אברכים רבים שזכו ללמוד בכולל זה נבחנו בהצלחה, קיבלו תעודות, ומשמשים כיום בקדש כרבני קהילות המכהנים ברבנות בארץ הקודש ובכמה מדינות ברחבי העולם בעולם. היות שהרבי כתב 'כולל ועד רבני חב"ד', הרב בן ציון קיבל לכולל גם אברכים חבדיים שאינם מבני העדה, שכן הבין מלשון הרבי שמייעד את הכולל להיות מוסד שמכשיר רבני חב"ד בכלל.

מקבל כוס של ברכה מהרבי שליט"א מלך המשיח

פרשת השבוע וסיפורי צדיקים, בתרגום לשפה הגרוזינית. הוא הפיץ את העלונים בבתי הכנסת של יוצאי גרוזיה בכל רחבי הארץ.

כן ערך כנסים והתוועדויות בתאריכים חסידיים, בהם עוררו את הציבור להתקשרות לרבי, חיזוק שיעורי התורה ברבים, וחינוך הילדים על טהרת הקודש. הוצאות רבות היו מנת חלקה של פעילות זו. הרב בן ציון נרתם לסייע לבנו השליח של הרבי, ועזר לממן את ההוצאות הרבות שכרוכות בפעילות קדושה זו, גם מכספו הוא, וגם כתת את רגליו ונסע לגבירים שונים לגייס מהם כסף לפעילות זו, לצד פעילות הכולל.

חינוך ללימוד הגמרא

גם כאשר היה הרב בן ציון בגיל מבוגר, כאשר נכדיו כבר היו בגיל תשע או עשר כאשר כבר החלו ללמוד גמרא בכיתה בתלמוד תורה. הוא היה משתדל להורות ולחנך אותם את דרך לימוד הגמרא הנכון. אחרי יום העבודה כאשר חזר לביתו, הוא היה מצלצל לנכדיו ומבקש מהם לבא אליו ללמוד יחד את מה שלמדו היום בכיתה.

במשך שנים רבות הרב בן ציון ניהל ביד רמה את הכולל, ודאג למשכורתם של האברכים מדי חודש בחדשו, בזמן, במשך עשרות בשנים. הוא היה גם המייסד, גם המנהל ברוחניות, וגם בגשמיות היה מנהל החשבונות, רואה חשבון, ואת כל הניירת והטפסים שהיו צריכים לסדר כדי לנהל את הכולל והעמותה, הכול הוא סידר בעצמו. כאן ראו את כשרונו במתמטיקה כאשר ייעדו לו מוריו בקטנותו.

בשנת תשמ"ט, קיבל בנו של הרב בן ציון הרה"ת אברהם דובער מרדכי, את ברכת הרבי ליציאה לשליחות, ולפעול להפצת התורה והחסידות בקרב יהודי גרוזיה, כאשר כבר במשך שנתיים לפני כן, כבר פעל רבות עם קהילת יהודי גרוזיה ברובע קווינס שבניו יורק. במסגרת פעילותו שם הקים בית ספר ליום ראשון (סנדיי סקול), בו למדו עשרות ילדים וילדות, תורה, יהדות, ואידישקייט. בנוסף פעל להקמת בית כנסת ומקווה חבי"ד מפואר.

כאשר הגיע ארצה, החל לפעול במרץ ובמסירות בשליחותו הנעלית. שנים רבות הדפיס עלון בשם 'תורה אורי' ובו דברי תורה וחסידות, שיחות קודש על

ביחידות כללית אצל הרבי שליט"א מלך המשיח

הגמרא ארבע שורות של דברי הרש"י והתוספות? ומיד היה מסביר, 'זה בגלל שאי אפשר להבין את הנלמד עד שלומדים את החומר לפחות ארבע פעמים.. רק אז מתחילים להבין. אחרי שלמדת ארבע פעמים, רק אז אתה יכול להתחיל לחזור על החומר..'

וכך בהזדמנויות רבות היה פונה לנכדיו ואומר 'אנחנו בצעירותנו לא היה לנו חשמל ולא ספרים, ולא היה מקום ללמוד בנחת, מפחד השלטונות, והיינו מתחבאים במרתפים חשוכים, מדליקים מנורת נפט שבקושי הייתה מאירה את החדר באור קלוש. היינו לוקחים כיסא ושמים אותו על השולחן, מטפסים ועומדים על הכיסא עם ספר גמרא ביד, כדי שנוכל להצליח לקרוא את האותיות הקטנות.. ואתם, יש לכם ברוך השם אור, ספרים רבים, זמן בשפע, ואף אחד לא רודף אתכם, ואתם אומרים לי שאתם רוצים ללכת לשחק?..'

שוב ושוב היה מעורר ומחנך את נכדיו ותלמידיו לניצול הזמן ללימוד תורה בכל עת שהיה רואה אותם, 'אני, בצעירותי, לא האמנתי שיעבור עלי יום בלי שאני ילמד דף גמרא..'. אמר. פעמים רבות כאשר היה פוגש את נכדיו, היה

כשנכנסו לביתו הוא היה מורה, 'לך תוציא מהספריה שתי גמרות. כשהתיישבו ללמוד, הוא היה אומר, 'תלמד אותי מהתחלה, כאילו אני ילד קטן שלא מבין כלום. תסביר לי כל מילה בארמית מה המשמעות שלה, ותלמד אותי את הכל'. הוא היה מאזין ומדייק את הדברים, מחדד וממחיש את הנלמד בדוגמאות משלו.

כאשר היו מסיימים את הלימוד פעם אחת, ונכדיו רצו לרוץ ולשחק הרב בן ציון דרש מהם לחזור על הנלמד שוב. הוא היה אומר 'לך תביא לי ספר תניא, ותפתח את פרק טו, אני רוצה ללמוד איתך אותו, וכך לימד איך שיעובד אלוקים' נקרא מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחת, 'ולא עבדו' מי ששנה את פרקו רק מאה פעמים.. ודווקא הפעם המאה ואחד, ששוברת את הרגילות, היא זאת שהופכת את הלומד להיות 'עובד אלוקים'. ואז היה פונה ואומר 'תגיד לי עכשיו, כמה פעמים אנחנו חזרנו על החומר? אפילו לא פעם אחת..! אז קדימה בא נחזור על הלימוד לפחות עוד פעם אחת.'

פעמים אחרות בסיום הלימוד היה שואל 'תגיד לי, למה תמיד יש בעמוד

נותן להם שטר של מאה ש"ח, והיה אומר "זה בשביל שתלמד טוב. אני, לצערי, אין לי הרבה זמן ללמוד כעת, אז אני רוצה שיהיה לי חלק בלימוד שלך..."

הוא היה מעודד ללמוד כל יום פרק משניות אחד, וכך לעבור במשך הזמן על כל הש"ס משניות, כדי שיכירו כמה שיותר מושגים, כי הלימוד לעיון של הגמרא מפגיש את הלומד עם מושגים ממסכתות רבות בש"ס, ופעמים שהלומד כלל אינו מכיר את המושגים של המסכת. ולכן כדאי לרכוש ידע מקדים על כל הש"ס משניות. הוא היה מחבב מאד את פירוש הקהתי על המשניות, וכן את פירוש יתפארת ישראל'.

דרכי החסידות

את דרכי החסידות באופן מיוחד, הוא היה מתאמץ להנחיל לתלמידיו ונכדיו. "אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא" הוא היה חוזר ומדגיש, ומדבר על הצורך ללמוד חסידות. לאחר שלמדו מאמר חסידות, בו דובר על הצורך להתבונן בגדולת ה', כדי להגיע לאהבת ה' ויראת ה', הוא היה פונה ושואל 'איך מתבוננים?' ואז היה חוזר ומספר את שלמד מרבו רבי דוד שקולניק ע"ה מתוך קונטרס התפילה, איך שהתבוננות כללית לא תופסת, וצריך להאריך ולהתבונן התבוננות פרטית ב"מה רבו מעשיך ה', ומה גדלו מעשיך ה'. 'כמה סוגים של ציפורים יש בעולם' 'כמה מיני זוחלים קטנים', 'כמה מיני צמחים ועשבים', כל אחד מהם יש לו חיות מיוחדת וה' משגיח על כולם.. וכך היה מעודד להכיר את פרטי הנבראים וגדולתם כדי לצייר את גדולת הבורא ב"ה..

משל והתבוננות מיוחדת הייתה לו ליראת ה', 'תאר לך שאתה נמצא לבד בתוך חדר סגור, ובפינה של החדר עומד אריה. לא תפחד? בטח שכן, כי הוא יכול להזיק לך חלילה. עכשיו תחשוב, שמי שברא את האריה עומד כאן ממש לידך

ולא בפינת החדר.. כמה שאתה צריך לירא ממנו'..

הרב בן ציון היה מתפלל את תפילתו במתינות וברגש. בזמן התפילה, היה מחנך להתפלל דווקא מתוך הסיפור ולהשתדל לא להוציא את העיניים מהסיפור, כשהיה רואה נכד שלו מסתכל האנשים בבית כנסת במקום בסיפור היה מפתיע ומעיר לו בנעימות 'אתה צלם?' הילד ששמע לא קלט מיד מה פשר השאלה, ובעודו תמה, היה שומע 'אז למה אתה מצלם.. מה יש לך להסתכל שם'.. ומיד היה צוחק ומבין, ומתפלל מתוך הסיפור.

כאשר ראה נכד שממהר בתפילה, ולא מתפלל מילה במילה בנחת, הוא היה אומר לו 'תאר לך שאתה מקבל הזדמנות לפגוש את המלך, וכשנותנים לך את רשות הדיבור לבקש מה ששליבך אתה ממחר ואומר במהירות ובחטף, 'שלוש אדוני המלך, אני צריך אוכל, פרנסה, בריאות', הכול תוך שנייה אחת, בלי שאפשר להבין בכלל מה אתה מבקש.. המלך היה מסלק אותך!.. ובכן, כשאתה עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אתה צריך לבקש ולומר כל מילה ומילה בנחת, כדי שמי שמאזין לך יוכל לשמוע ולהבין מה אתה אומר'.

כאשר התארחו אצלו נכדים בשבת, בבוקר הוא היה ניגש לחדרים של הילדים, עם ספל מים וקערה בידו, מעיר אותם ואומר "זמן קריאת שמע עובר.. קום תיטול ידיים תתלבש בזריזות ותגיד קריאת שמע". כאשר הראשון היה נוטל את ידיו, הוא בעצמו היה הולך ושופך את המים שבקערה, ושוב ממלא את הספל, וממהר להביאו לעוד נכד, כדי שיוכל גם הוא ליטול ידיים ליד המיטה ולקרוא קריאת שמע בזמנה. כמו משרת הוא היה עובר ממיטה למיטה, כדי להשריש בנכדיו את ההנהגה החסידית ליטול ידיים ליד המיטה, ולהקפיד על 'זמן קריאת שמע'.

על מידותיהם הטובות, החוש בעשיית הטובה לזולת, אהבת ישראל, ויראת השמיים הטהורה שלהם, כדי שהדור הצעיר ישמע ויפנים את הדרך שהנחילונו אבותינו, דרך המסירות נפש על הקדוש והיקר לנו בקדושה ובטהרה.

מפגשים אלו היה מנצל גם כדי לחנך את נכדיו ולהרגילם מגיל קטן לעמוד מול כולם ולחזור על שיחה או לספר סיפור על הרבי בפני הנוכחים. הוא היה מפציר ומזרז אותם להכין משהו מבעוד מועד, אפילו משהו קצר, 'העיקר שתרגל לדבר בפני ציבור' אמר, 'אתה צריך, שתמיד יהיה לך מה להגיד, שיחה או סיפור, ולא להתבייש לדבר'.

התקשרות לרבי מלך המשיח

הרב בן ציון רצה עד מאד שנכדיו וצאצאיו ימשיכו את פועלו ושליחותו, הוא היה מוכן ליבזבז את האוצרות' לשם כך. את הדולרים הקדושים שקיבל מהרבי מלך המשיח במשך השנים, חילק לנכדיו, כדי שגם להם יהיה כלי לברכות והכוחות שהרבי העניק לו, וכך יהיה להם נתינת כוח להמשך דרכו.

כחסיד ומקושר לרבי האמין הרב בן ציון בכל ליבו וחיןך כך את בני ביתו ותלמידיו שכל מה שיהודי צריך, בני, חיי, מזוני רוויחי, הרחבת הדעת, ביטחון בהשם, הצלחה בעבודת התפילה, הצלחה בהפצת המעיינות, וגאולה פרטית בכל העניינים, הנה הכלי לזה, זו ההתקשרות לרבי, ומילוי הוראותיו והדרכתיו הקדושות.

בעת התוועדות, כטוב ליבו היה מנגן שיר מיוחד על זה: 'איז דער רבי איז דאך דא, איז דא אמונה א וודאי דא...! האדרת ואמונה, לחי העולמים, א יאי א יאי יאי לחי עולמים.. את הניגון המפורסם הזה היה הרב בן ציון שר במנגינה מיוחדת, ומיד היה מתרגם לעברית 'אם הרבי יש

הוא נהג לומר את ברכות השחר מילה במילה במנגינה מיוחדת, כאשר זוגתו הרבנית תמר עומדת לצידו, מאזינה, ועונה 'ברוך הוא וברוך שמו' ו'אמן'. כאשר הוא היה מסיים, היא הייתה מתחילה לומר את ברכות השחר במנגינה, והוא היה מאזין לה ועונה 'ברוך הוא וברוך שמו' ו'אמן'. לאחר מכן היה מזמין את נכדיו בזה אחר זה לומר את ברכות שחר בקול רם כדי שיוכל לענות אמן.

תאריכי היארצייט במשפחה, יא אלול, א אדר, כא טבת, ט אייר, ד תמוז, וכן לפני תשעה באב היו ימים שהרב בן ציון וזוגתו היו עורכים סעודת אזכרה, עם לימוד משניות וזוהר לעילוי הנשמה. הוא היה מזמין את כל המשפחה המורחבת, מי שיכול, שיבא וישתתף ויאמר דברי תורה לעילוי נשמת בעלת היארצייט. הוא היה שם דגש על 'והחי יתן אל ליבו', ומבקש שיספרו לדור הצעיר סיפורים על מעשיו של בעלת היארצייט. בעצמו היה מאריך ומספר כמה שהיה ניתן

כאן, אמונה א וודאי יש כאן...! האדרת והאמונה, לחי העולמים א יאי א יאי א יאי לחי עולמים.. אם הרבי יש כאן, ברכה א וודאי יש כאן...! הבינה והברכה לחי העולמים א יאי א יאי לחי עולמים.. אם הרבי יש כאן, גאולה א וודאי יש כאן...! הגדולה והגאולה לחי העולמים.. א יאי א יאי לחי עולמים..!

הרב בן ציון זכה לקיים את ציווי רבו וחזונו של סבו, 'והעמידו תלמידים הרבה' במשך 70 שנה! במסירות נפש, בעז רוח, באומץ לב ונחישות, בענווה וצניעות, מבלי להחזיק טובה לעצמו הוא הקים מוסדות, תלמודי תורה שלמדו בהם מאות רבות של ילדים ונוער. כולל אברכים שהעמיד תלמידים רבים שנהיו לרבני קהילות, שוחטים, סופרים, אברכים יודעי תורה והלכה, שמאירים את סביבתם באור התורה והחסידות כאשר ייעד לו הרבי.

בעל חסד גדול היה הרב בן ציון, ואף גמל לחייבים טובות. תמיד היה מתון ונינוח, והתעסק בצרכי הציבור באמונה. במשך שנים לפני חג הפסח היה שולח מצה שמורה ליהודים רבים שהכיר, כהוראת הרבי מלך המשיח.

הרב בן ציון היה מקושר בלב ונפש לרבי מלך המשיח, וכך חינך את תלמידיו ובני ביתו. הביטול לרבי הניע אותו. את כל כוחו ינק מהרבי. הוא פעל בשליחות הרבי ללא חת, ונצמד להוראות וההדרכות שקיבל מהרבי, במכתבים במענות קודש וביחידויות. הוא האמין בכל ליבו נפשו ומאודו בדברי הרבי כי 'הנה הנה משיח בא' וכל מה שנותר זה רק 'לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש'.

יחד עם רבני חב"ד בארץ ובעולם הוא חתם על הפסק דין המפורסם, כי הרבי הוא מלך המשיח כיוון שנתקיימו בו

התנאים המנויים בהלכות מלך המשיח להרמב"ם. הוא היה מצפה ומייחל להתגלות הרבי מלך המשיח, וכל הגילויים הנעלים שיהיו אז.. בכל פעם שהיה מרים 'לחיים' ומברך היה אומר 'שנזכה לגילוי מלך המשיח', 'שהשכינה תצא מהגלות', ומסיים בהכרזה 'יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד'.

שיר מיוחד היה לו לציפייה למשיח. שיר ששמע מסבו. 'בא אדיר, במהרה בימינו.. ומי יהיה.. משיח צדקנו.. מתי יהיה.. במהרה בימינו.. ואז מה יהיה.. יום גילה יום רינה יום דיצה יום חדווה גילה רינה דיצה חדווה יבא אלינו.. וכך הלאה יבא ברוך.. יבא גואל..'

במהלך השנים זכה 'בית נחום יצחק' בכפר חב"ד שהרב בן ציון יפאר את כותל המזרח בנוכחותו. הוא היה ממתפללו הקבועים, וכמופת היה לרבים. ציור של חסיד פנימי, עובד ה', עדין ומתון, מתפלל ברגש ובנעימה כשיראתו על פניו, מעורב עם הבריות, צנוע ונעים.

הרב בן ציון נלקח לבית עולמו בכ' אדר תש"פ, בהיותו בן שמונים ושתיים. הוא השאיר אחריו דור ישרים יבורך של חסידים ושלוחים של הרבי מלך המשיח, שפועלים גם בשדה החינוך בקרב ילדים ובני נוער, ומניבים פירות ופירי פירות מעמלו אשר פעל במשך ימי חייו.

דמותו תהיה מאירת דרך לכל צאצאיו ותלמידיו הרבים שמכחים ומצפים לקיום הייעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח, "מלך ביפיו תחיזנה עינינו" תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכר נשמת

הרה"ת החסיד הרב **בן ציון**

בן הרה"ת החסיד הרב **שבתי** והרבנית **צפורה** ע"ה

מיכאלשווילי

לימד תורה וחינך מאות רבות של תלמידים

במחתרת במסירת נפש בגרוזי'

הקים תלמוד תורה ומוסודת תורת וחסד בארה"ק

בעידודו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מסר את נפשו לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ולשליחות היחידה:

"קבלת פני משיח צדקנו בפועל ממש!"

•

הקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם

נלב"ע כ' אדר תש"פ

ת.נ.צ.ב.ה.

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד